

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **V. K.**, bývajúceho v N.N., zastúpeného JUDr. Petrom Havlíkom, advokátom, so sídlom v Nitre, Podzámska 18, proti žalovanému **JUDr. L. C.**, advokátovi so sídlom vo V., **o zaplatenie 153 800 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 7 C 92/2011, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. januára 2012 sp.zn. 6 Co 317/2011, takto

r o z h o d o l :

Uznesenie Krajského súdu v Nitre z 31. januára 2012 sp.zn. 6 Co 317/2011 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Nitra uznesením zo 7. novembra 2011 č.k. 7 C 92/2011-75 nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Vychádzal zo zistenia, že žalobca je invalidným dôchodcom s čistým mesačným príjmom za posledné tri mesiace 964,50 eur, že má tri vyživovacie povinnosti voči maloletým deťom a že je výlučným vlastníkom nehnuteľností vedených na LV č. X. kat. úz. N., ktoré nadobudol na základe kúpnej zmluvy z 30. júla 2010 za kúpnu cenu 465.528 eur, zaplatenú v hotovosti v dvoch splátkach. Z výpisu zo Živnostenského registra zistil, že žalobca má oprávnenie na podnikateľskú činnosť, ktorú vykonáva pod obchodným menom V. K.K., IČO: X., Z.N., čo žalobca neuviedol. Zistené skutočnosti (vykonávanie podnikateľskej činnosti žalobcom a uhradenie kúpnej ceny v hotovosti v sume 465.528 eur) hodnotil tak, že žalobcovi zaplatením súdneho poplatku nevzniknú existenčné problémy a nedôjde ani k vážnemu zásahu do uspokojovania jeho potrieb i potrieb jeho rodiny. Žalobca nie je teda osobou, ktorej pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Nitre uznesením z 31. januára 2012 sp.zn. 6 Co 317/2011 na odvolanie žalobcu napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Uviedol, že súd prvého stupňa správne zistil skutkové okolnosti, ktoré náležite posúdil a z ktorých vyvodil správny záver, že žalobca nepreukázal splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Vychádzajúc z úvahy, že ak sa žalobca stal vlastníkom nehnuteľností, ktoré pôvodne predal za 326. 529 eur, jeho finančná situácia nie je natoľko zlá, aby ho súd oslobodil od zaplatenia súdneho poplatku za podanie žaloby o náhradu škody, ktorý činí sumu 9. 228 eur. Rozhodnutie súdu prvého stupňa považoval preto za vecne správne.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal žalobca včas dovolanie. Žiadal, aby dovolací súd zrušil uznesenia odvolacieho i prvostupňového súdu a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietal, že odvolací súd nesprávne interpretoval dôvody ním podaného odvolania, nevzal do úvahy ním tvrdené skutočnosti, a preto nesprávne vo veci rozhodol. Znovu zopakoval, aký je jeho súčasný zdravotný stav a sociálne pomery. K úvahám súdov o jeho majetkových pomeroch v súvislosti s vlastníctvom nehnuteľností uviedol, že tieto nezodpovedajú skutočnosti. Dával do pozornosti súdu, že pre nezaplatenie kúpnej ceny zo strany pôvodných kupujúcich, ktorí navyše nehnuteľnosti založili zmluvou o záložnom práve v prospech tretej osoby, sa snažil o ich získanie, čo sa mu napokon po podaní trestných oznámení aj podarilo. Práve pre nedôsledné chránenie jeho práv pri vypracovaní pôvodnej kúpnej zmluvy a s tým spojenej majetkovej ujmy, vedie toto konanie proti žalovanému o náhradu škody. Okrem uvedeného sporu, prebiehajú aj ďalšie konania týkajúce sa uvedených nehnuteľností, a to na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 18 C 160/2011 a na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 55 Ro 1361/2011, v ktorých konaniach mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Vyjadril presvedčenie, že jeho osobné a majetkové pomery odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže pre ťažké zdravotné postihnutie nevykonáva podnikateľskú činnosť a jeho jediným príjmom sú dávky vyplácané Sociálnou poisťovňou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd – ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom – z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie, ktorým nebolo vyhovené návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak záver súdov o tejto otázke nie je správny. V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky totiž každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Toto právo má každý, teda i ten, kto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku. Preto, aj keď zákon stanovuje povinnosť uhradiť súdny poplatok ako podmienku pri uplatňovaní práva v občianskom súdom konaní, súčasne upravuje okolnosti, za ktorých možno túto povinnosť odpustiť. Nesprávnym posúdením podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti môže byť znemožnené právo na súdnu ochranu a teda možnosť účastníka konať pred súdom.

Podľa § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Účelom uvedeného ustanovenia je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pri jeho aplikácii nie je právne významné, za akých okolností došlo k vzniku sporu, ani aké je postavenie účastníka z hľadiska jeho povolania, či profesie, a bez ďalšieho ani to, že účastník je vlastníkom viacerých nehnuteľností. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to nepriaznivá finančná situácia a pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa. Len z hľadiska splnenia týchto podmienok môže súd hodnotiť oprávnenosť žiadosti účastníka.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd nepostupoval pri posudzovaní opodstatnenosti žiadosti žalobcu o priznanie oslobodenia (prípadne aj čiastočného) od súdnych poplatkov v zmysle vyššie uvedených zásad. Jeho záver o nesplnení podmienok pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov na strane žalobcu je podľa dovolacieho súdu jednak v rozpore s jeho skutkovým zistením o nepriaznivej finančnej situácii žalobcu a jednak je nesprávnou aplikáciou ustanovenia § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p.

Predovšetkým treba uviesť, že skutkové zistenia, podľa ktorých žalobca je zdravotne ťažko postihnutou osobou - invalidným dôchodcom s čistým mesačným príjmom 321,50 eur, že má tri (správne štyri) vyživovacie povinnosti voči maloletým deťom, z ktorých odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa vychádzal, nesvedčia o priaznivých osobných a sociálnych pomeroch žalobcu. Na tom nič nemenia ani skutočnosti, že žalobca má oprávnenie na podnikateľskú činnosť a že je výlučným vlastníkom nehnuteľností vedených na LV č. X. kat. úz. N.. Odvolací súd totiž nezistil, že by žalobca vykonával v súčasnosti podnikateľskú činnosť a že by mal z tejto činnosti príjem, resp. že by ním vlastnené nehnuteľnosti boli zdrojom finančných príjmov. Naopak, podľa tvrdení žalobcu, predajom uvedených nehnuteľností a následne ich nadobudnutím došlo k strate na jeho majetku, čo je práve dôvodom podania žaloby v tomto konaní, ako aj podania ďalších dvoch žalôb. Odvolací súd však tieto tvrdenia žalobcu nehodnotil, ponechal ich bez povšimnutia, hoci ich hodnotiť mal a mal z nich vyvodiť príslušné závery.

Pokiaľ ide o jeho úsudok, z ktorého vyvodil záver, že finančná situácia žalobcu nie je natoľko nepriaznivá, aby mu súd priznal oslobodenie, treba uviesť, že tento úsudok je chybný, nemajúci podklad v obsahu spisu. Žalobca totiž odôvodňuje svoj nárok v tomto konaní práve tým, že mu pri pôvodnom prevode nehnuteľnosti vznikla majetková ujma, keď kúpna cena mu nebola kupujúcimi vyplatená v celosti. Výsledkom takéhoto chybného úsudku je následne nesprávny záver odvolacieho súdu, že žalobca nesplnil podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov uvedené v § 138 ods. 1 O.s.p. Takýmto nesprávnym rozhodnutím odvolací súd odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., čím založil prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť ním podaného dovolania.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. februára 2013

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Dagmar Falbová